

Burchtse Weel te Antwerpen: wegeaanleg en busstops
Archeologienota

Colofon

Titel: Burchtse Weel te Antwerpen: wegeaanleg en busstops. Archeologienota.
Auteur: Elly N.A. Heirbaut & M.J. Nicasie
Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 15

Opdrachtgever: AG Stedelijk Onderwijs Antwerpen

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service
Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: 3 maart 2017
Publicatieplaats: Halle-Zoersel

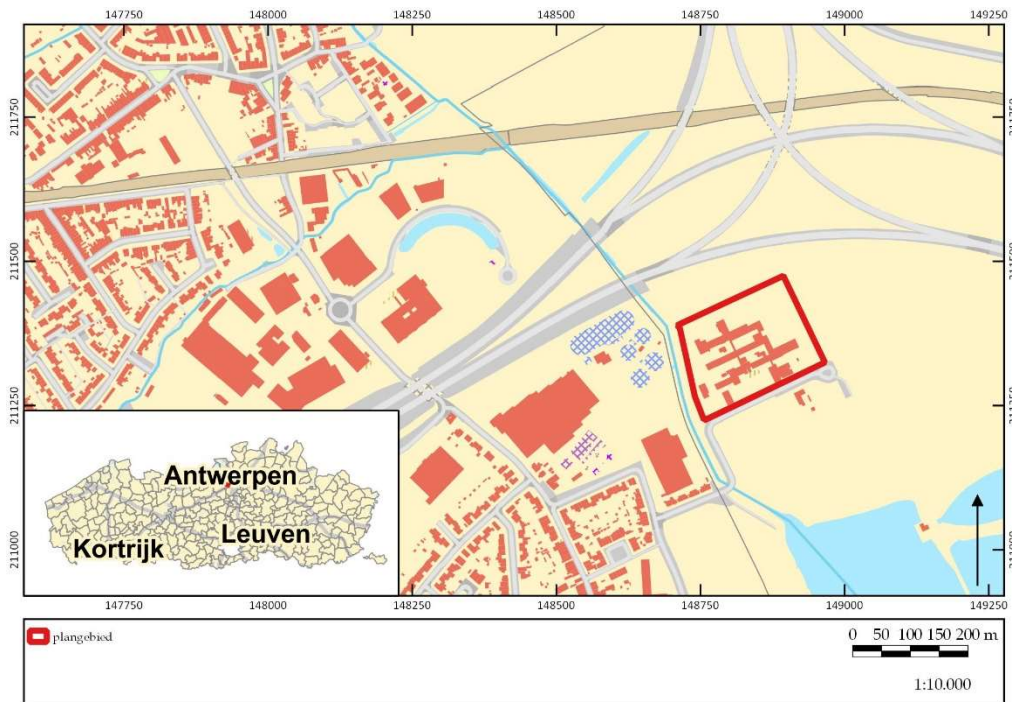
Illustratieverantwoording voorblad: uitsnede uit de Fricxkaart met plangebied.

Deel I. Resultaten van het vooronderzoek: Burchtse Weel 102 te Antwerpen.

1 INLEIDING	4
1.1 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	6
1.2 VRAAGSTELLINGEN	6
2 METHODIEK VAN HET ONDERZOEK	7
2.1 ONDERZOEKSMETHODIEK	7
2.2 RAPPORTAGE EN AFBEELDINGEN	7
3 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANEDE WERKZAAMHEDEN	9
3.1 BESTAANDE TOESTAND	9
3.2 NIEUWE TOESTAND	9
3.3 IMPACT VAN DE WERKEN	10
4 ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK	12
4.1 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	12
4.2 HISTORISCHE (CARTOGRAFISCHE) BRONNEN	12
4.3 LUCHTFOTOGRAFIE	16
4.4 ARCHEOLOGISCHE BRONNEN	18
5 SYNTHESE	20
5.1 SYNTHESE VOOR GESPECIALISEERD PUBLIEK	20
5.1.1 ANALYSE EN CONCLUSIE	20
5.1.2 IMPACT VAN DE GEPLANEDE WERKEN	20
5.1.3 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL	21
5.1.4 CONCLUSIE EN AANBEVELING	21
5.2 SYNTHESE VOOR NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK	21
LITERATUUR	23
GERAADPLEEGDE WEBSITES	23
LIJST VAN FIGUREN	24
LIJST VAN BIJLAGEN	24

1 Inleiding

Het plangebied ligt aan de Burchtse Weel te Antwerpen. In het plangebied is een school gelegen, de Gemeentelijke basisschool voor buitengewoon onderwijs “De Leerexpert”. Bedoeling is dat in dit plangebied een aantal kleine wijzigingen aan de bestaande toestand worden uitgevoerd, zoals het verbreden van de bestaande weg in de bochten rondom het complex, het aanleggen van vier ‘busstops’, het bouwen van twee luifels en het vernieuwen (vervangen) van de bestaande oprit aan de toegang van het complex.

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©GEOPUNT/EH

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunning. Het onderzoek (projectcode 2017B120) werd uitgevoerd door een erkend archeoloog, conform de Code van Goede Praktijk. Onderhavige archeologienota bestaat uit twee delen: een verslag van de resultaten van het vooronderzoek (deel I) en het daaruit voortvloeiende programma van maatregelen (deel II).

Het archeologisch vooronderzoek in functie van een archeologienota omvat in de eerste plaats een bureauonderzoek. Hierbij wordt nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek wordt geëvalueerd in hoeverre er voldoende informatie voorhanden is om tot bovengenoemde doelstelling te komen, of dat er bijkomend vooronderzoek in een andere vorm (al dan niet met bodemingreep) noodzakelijk is.

Aangezien de werken waarvoor vergunning wordt gevraagd een beperkte invloed op het bodemarchief zullen hebben (zie hoofdstuk 3, beschrijving van de werken) en de werkzaamheden bovendien van dien aard zijn dat verder onderzoek van het terrein

in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst (zie hoofdstuk 5), is voor dit traject vastgesteld dat volstaan zal kunnen worden met een archeologienota met beperkte samenstelling. Hiervoor is de bestaande toestand vergeleken met de nieuwe toestand, is een overzicht gemaakt van de historische situatie op basis van de historische kaarten en is bekeken welke vindplaatsen er in de omgeving bekend zijn.

Het verslag van de resultaten van het vooronderzoek omvat naast deze inleiding, waarin ook de vraagstellingen worden opgesomd, nog vier hoofdstukken. De gehanteerde werkwijze en onderzoeksstrategie worden in hoofdstuk 2 beschreven. Hier wordt ook de gemaakte selectie inzake bronnen verantwoord (cf. de Code van Goede Praktijk, par. 12.5.2.1). De geplande werkzaamheden worden in hoofdstuk 3 beschreven. Hierbij is van groot belang dat duidelijk wordt in hoeverre de werken impact zullen hebben op het (eventueel aanwezige) bodemarchief. Hoofdstuk 4 vormt de weerslag van de resultaten van het bureauonderzoek (*assessment*), gebaseerd op een exhaustieve studie van het beschikbare historische kaartmateriaal en archeologische bronnen. In dit hoofdstuk wordt geëvalueerd wat de archeologische potentie van het plangebied is. In hoofdstuk 5 wordt een synthese gevormd op basis van het *assessment*, waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden, en wordt ook geïnformeerd over de eventuele kennisvermeerdering die het plangebied kan opleveren. Verder wordt nagegaan in hoeverre de eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden aangetast kunnen/zullen worden door de geplande werkzaamheden. Het eerste deel wordt afgesloten met de bibliografie en bijlagen.

Het tweede deel omvat een gemotiveerd advies omtrent het vervolgtraject (programma van maatregelen).

1.1 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Burchtse Weel, Antwerpen
Ligging	Burchtse Weel 102, 2050 Antwerpen
Kadastrale gegevens	ANTWERPEN 13 AFD, sectie N, perceel 0257/00G000
Bounding Box	X Y
	148241,687 211680,008
	149397,687 211680,008
	148241,687 211014,100
	149397,687 211014,100
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2017B120
Opdrachtgever	AG Stedelijk Onderwijs Antwerpen
Contactpersoon opdrachtgever	mevrouw L. Michiels
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Martijn J. Nicasie
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	13-4 maart 2017
Geplande ingreep	- vervangen en plaatselijk verbreden van bestaande wegenis; - aanleg van vier busstops; - plaatsen van twee luifels; - vervanging van bestaande verharding.
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen binnen een archeologische zone.
Randvoorwaarden	Geen.
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota met beperkte samenstelling, bureauonderzoek

1.2 Vraagstellingen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op? Welke onderzoeksstrategie moet toegepast worden in het uitgesteld traject?
5. Wat is de impact van de geplande werken?

2 Methodiek van het onderzoek

2.1 Onderzoeksmethodiek

Om na te gaan of er archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied aanwezig zijn en om een antwoord te kunnen geven op de in paragraaf 1.2 geformuleerde vraagstellingen, is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn verschillende soorten bronnen geraadpleegd, die in hoofdstuk 4 besproken zullen worden (*assessment*). De meeste bronnen zijn online beschikbaar gesteld door de Vlaamse Overheid.

Om een beeld te krijgen van de historische ontwikkeling van het plangebied zijn de beschikbare historische en topografische kaarten geraadpleegd. De georeferencierte historische kaarten, dit zijn de kaart van Fricx (1712), de kaart van de Ferraris (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854) en van Popp (1842-1879), kunnen geraadpleegd worden op het online Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroenderfgoed.be). Op dezelfde website zijn ook verschillende 20^e- en 21^e-eeuwse luchtfoto's te raadplegen. De combinatie van historische kaarten, topografische kaarten en luchtfoto's zorgt ervoor dat de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving vanaf de 18^e eeuw tot het heden goed in beeld gebracht kan worden.

Om ook zicht te krijgen op de perioden vóór de 18^e eeuw is onderzocht of er zich in en/of nabij het plangebied archeologische resten in de ondergrond bevinden of reeds zijn onderzocht. Om dit te kunnen bepalen, zijn voornamelijk de online beschikbare gegevens geanalyseerd. Hierbij is in eerste instantie de database van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI; www.cai.onroenderfgoed.be) bevraagd. Hierbij moet opgemerkt worden dat de CAI niet volledig is en geen garantie biedt op de aan- of afwezigheid van een eventuele archeologische site. Ook is www.inventaris.onroenderfgoed.be geraadpleegd voor het plangebied en de ruimere omgeving.

Naast het onderzoek naar de historische ontwikkeling van het gebied en de reeds gekarteerde archeologische vindplaatsen, dienen ook de geplande werkzaamheden en de (eventueel) hierbij horende verstoringen in kaart gebracht te worden. De beschrijvingen gebeuren op basis van de plannen en schetsen die de opdrachtgever ter beschikking heeft gesteld (hoofdstuk 3). Hiertoe behoren de plannen van de bestaande bebouwing ("bestaande toestand") en de bouwtekeningen van het te realiseren project ("nieuwe toestand").

Op basis van alle beschikbare gegevens is tenslotte een conclusie getrokken omtrent de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed met een groot potentieel tot kennisvermeerdering, en de eventuele intactheid van een al dan niet aanwezige archeologische site (hoofdstuk 5). Hieruit vloeit een advies omtrent eventuele vervolgstappen die genomen moeten worden.

2.2 Rapportage en afbeeldingen

De indeling in hoofdstukken is reeds eerder beschreven. Wat betreft de afbeeldingen

die in deze archeologienota zijn opgenomen, geldt dat zij alle zijn afgebeeld op klein formaat omwille van de opmaak van de tekst. Hierdoor is het mogelijk dat bepaalde details (zoals bijvoorbeeld hoogtematen op de nieuwbouwplannen) minder goed leesbaar zijn. Deze nieuwbouwplannen zijn als bijlagen (pdf) opgenomen: deze bestanden zijn goed raadpleegbaar en kunnen tot op groot formaat uitgezoomd worden, waardoor de details die op de afbeeldingen in de tekst minder zichtbaar zijn, hier wel goed zichtbaar zijn.

De kaarten die gemaakt zijn op basis van de beschikbare historische kaarten, luchtfoto's en CAI zijn zoveel mogelijk op eenzelfde schaal vervaardigd (zie ook figurenlijst). Omwille van de duidelijkheid (vb. situeren van het plangebied ten opzichte van de omringende omgeving) kan hiervan afgeweken zijn. Historische kaarten zijn op een andere schaal gemaakt om zo ook zicht te geven op een groter gebied, of juist in te zoomen op details.

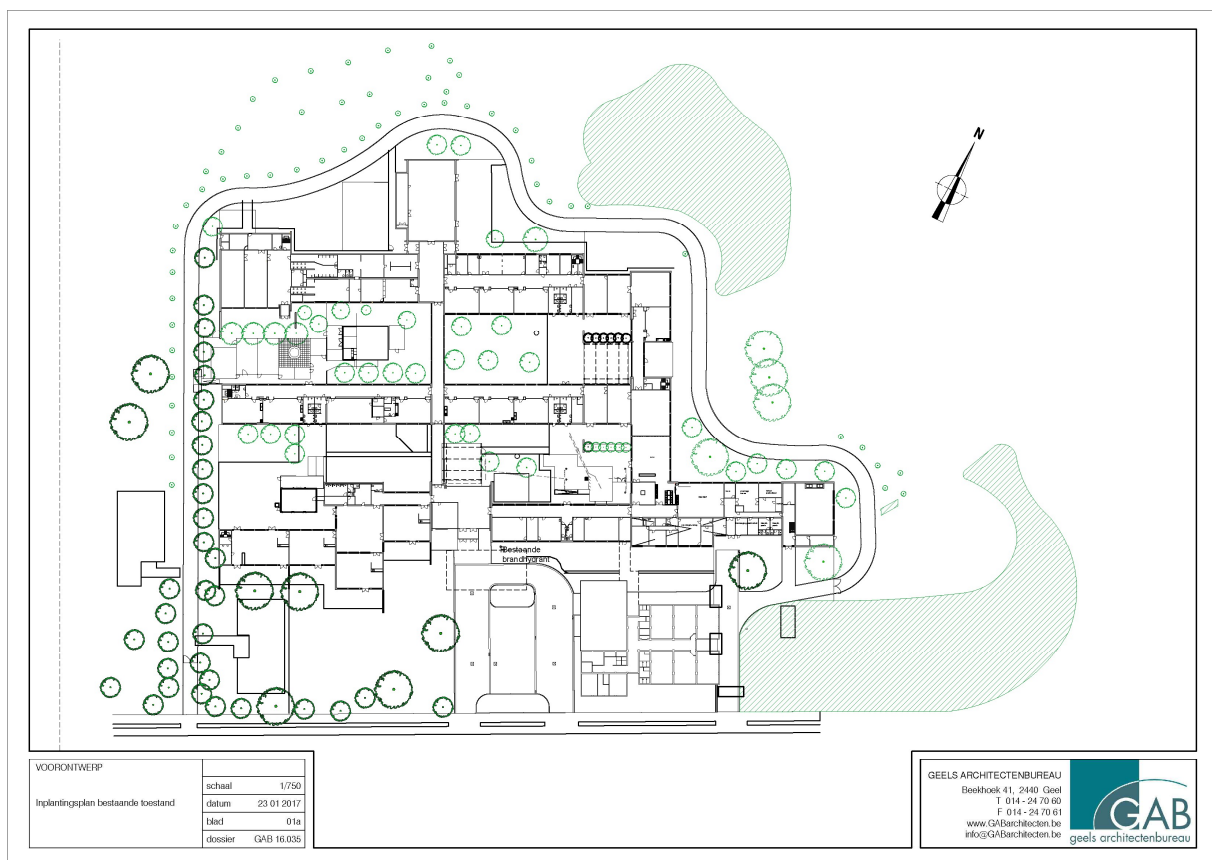
De in deze archeologienota opgenomen bouwplannen zijn afgebeeld met toezegging van de opdrachtgever.

3 Beschrijving van de geplande werkzaamheden

3.1 Bestaande toestand

In het plangebied staat de Gemeentelijke basisschool voor buitengewoon onderwijs "De Leerexpert". Het complex bestaat uit verschillende aan elkaar geschakelde gebouwen, die onderkelderd zijn. Deze onderkeldering betreft voor een groot deel van de oppervlakte een volwaardige kelder met een diepte van ca. 1,75 m onder het huidige maaiveld. Onder de andere delen van de gebouwen is een verluchte kruipruimte aanwezig die tot een diepte van ca. 90 cm onder het huidige maaiveld is aangelegd. Voor het aanleggen van de gebouwen is de grond ter hoogte van de gebouwen en tot ca. 1 m daarbuiten met andere woorden reeds uitgegraven.

Rond het schoolcomplex loopt een brandweg, die tevens gebruikt wordt om op verschillende plaatsen leerlingen af te zetten.

Figuur 2. Inplantingsplan van de bestaande toestand. ©GAB

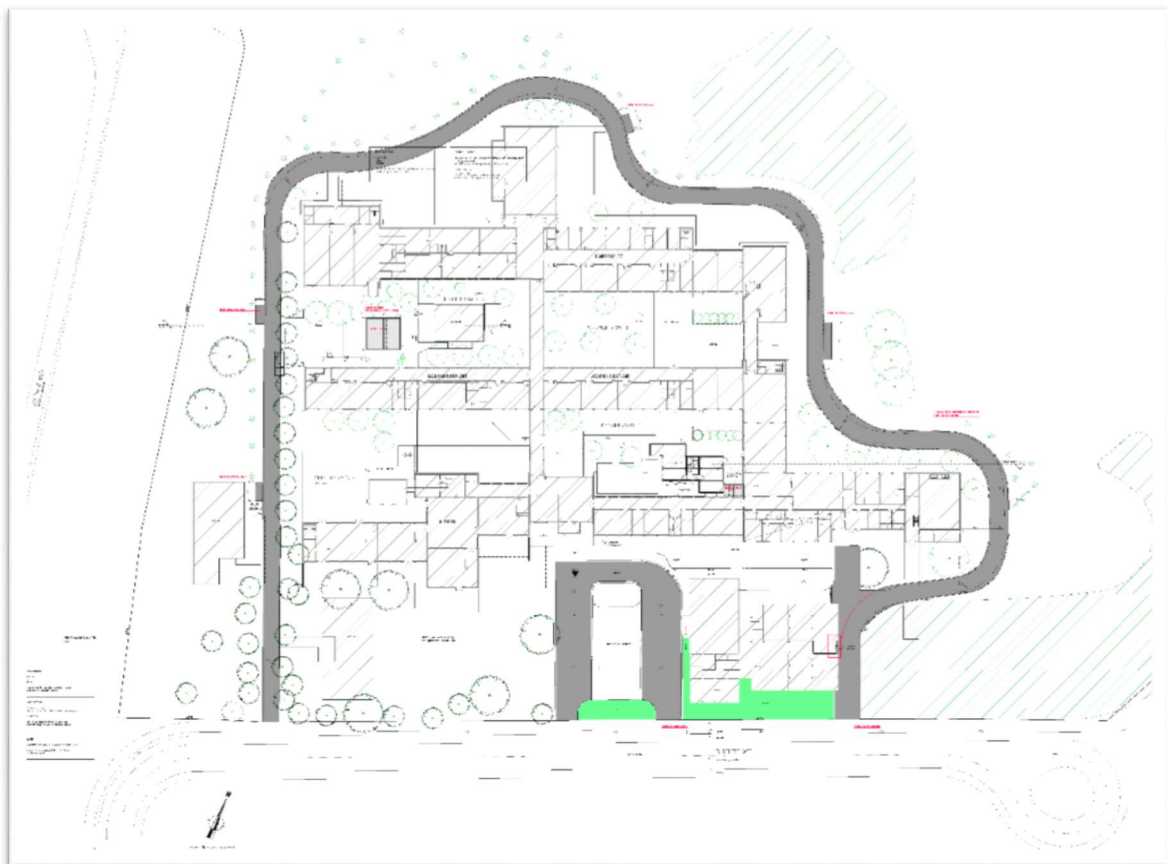
3.2 Nieuwe toestand

Aan de huidige toestand van de school wordt weinig veranderd. De bestaande brandweg die rondom de school loopt is op verschillende plaatsen in de bochten te smal om een snelle en onbelemmerde doorgang van brandweervoertuigen te kunnen waarborgen. Om dit te verhelpen zal de weg worden heraangelegd en zullen de bochten plaatselijk worden verruimd. De weg slingert zich in een achttal bochten rond het schoolgebouw, waarbij in elke bocht steeds aan ofwel de binnenzijde, ofwel de buitenzijde de weg met maximaal 1m zal worden verbreed tot een breedte van 5 m. Tegelijkertijd zullen langsheen de weg op vier plaatsen nieuwe bushaltes worden

aangelegd. Het gaat daarbij om stopplaatsen met een oppervlak van eenmaal 2x9m, en driemaal 2x4,5m. Om deze stopplaatsen te funderen zal de bodem tot maximaal 40 cm diep worden afgegraven.

De huidige toegang met parkeerplaats tot het complex bestaat uit een verharding. Deze zal worden vervangen. Daarnaast zal ook de inrit tot de conciërgewoning worden vernieuwd. In beide gevallen is er geen wijziging van de bestaande oppervlakte. De nieuwe asfaltverharding komt op exact dezelfde plaats als de bestaande, en zal niet dieper worden aan gebracht dan de huidige (tot maximaal 40 cm diep).

Tenslotte worden op twee plaatsen op het terrein luifels geplaatst, en wel rond de trampoline en bij paviljoen 2. De bodemingreep blijft daarbij beperkt tot enkele funderingszolen. De vrijstaande luifel bij de trampoline zal komen te rusten op acht zolen met telkens een oppervlakte van 80x80x80 cm, en de luifel bij en tegen paviljoen 2 op een enkele funderingszool van 80x80x80 cm.

Figuur 3. Inplantingsplan van de nieuwe toestand.

©GAB

3.3 Impact van de werken

De invloed van de voorgenomen werken op het bodemarchief is minimaal. Bij het grootste deel van de werken gaat het om het vervangen van een bestaande situatie. Deze vervanging heeft geen invloed op de bestaande toestand van het bodemarchief: ofwel wat nog niet is verstoord blijft onverstoord omdat de werken slechts heel

oppervlakkig de bodem roeren, ofwel is de specifieke locatie op het terrein reeds verstoord bij de eerste aanleg.

De verbreding van de bochten betreft telkens een geringe strook van slechts maximaal 1 meter breed en enkele tientallen meters lang, verspreid langs de bochten van de brandweg. De vier busstops hebben een geringe oppervlakte van eenmaal 2x9m, en driemaal 2x4,5m, en liggen verspreid over het terrein. De vernieuwing van de verharding aan de inrit van het complex heeft geen bijkomend effect op de bodem omdat het slechts gaat om een vervanging en er geen bijkomend oppervlak wordt verstoord. De in totaal negen funderingszolen voor de twee luifels tenslotte hebben elk een oppervlakte van 0,64 m², en worden 80 cm diep in de bodem aangebracht. De verstorende impact is ook hier beperkt. Concluderend kan gezegd worden dat de ingrepen kleinschalig zijn en bovendien nog sterk verspreid over het terrein worden uitgevoerd.

4 Archeologisch bureauonderzoek

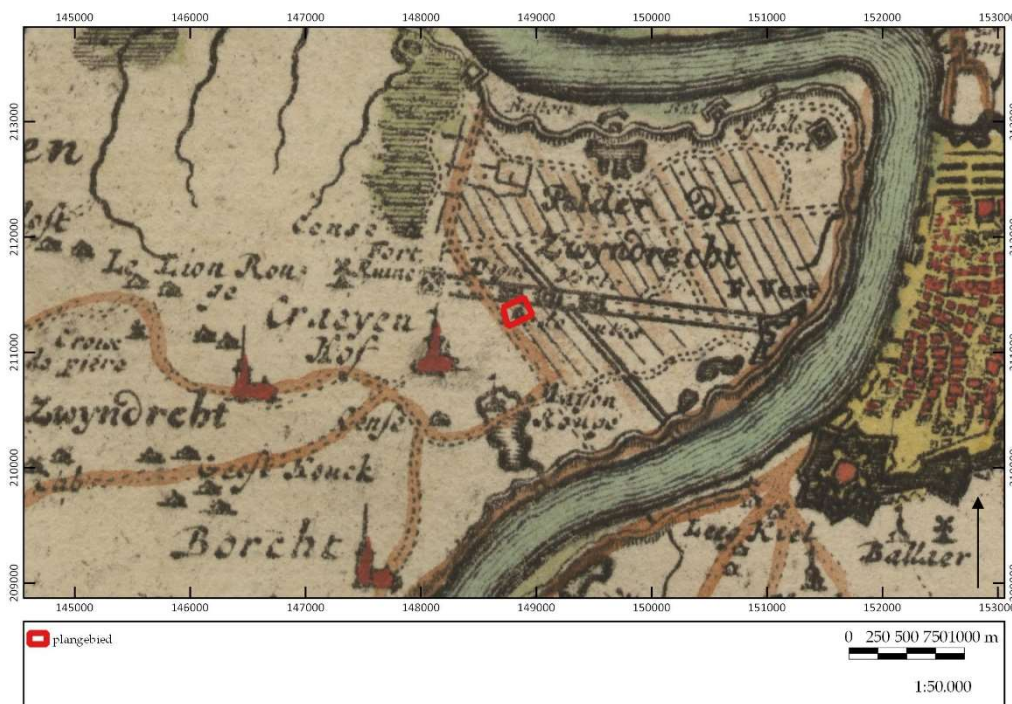
In dit hoofdstuk wordt verslag uitgebracht van het bureauonderzoek naar de archeologische en historische kennis over het plangebied (*assessment-rapport*). De hierbij gehanteerde methoden, technieken en criteria zijn beschreven in hoofdstuk 2.

4.1 Archeologische voorkennis

Er is nog geen archeologisch onderzoek in welke vorm dan ook uitgevoerd binnen de grenzen van het plangebied. Deze bureaustudie is met andere woorden het eerste onderzoek dat voor deze locatie wordt uitgevoerd. Ook in de directe nabijheid van het plangebied is niet eerder archeologische onderzoek verricht.

4.2 Historische (cartografische) bronnen

Voor dit gedeelte van het onderzoek zijn de kaarten van Frickx, van de graaf De Ferraris, de Atlas der Buurtwegen, de Poppkaart en van Vandermaelenkaart gebruikt. De topografische kaarten van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw en de recente topografische kaart zijn ook bekeken.¹

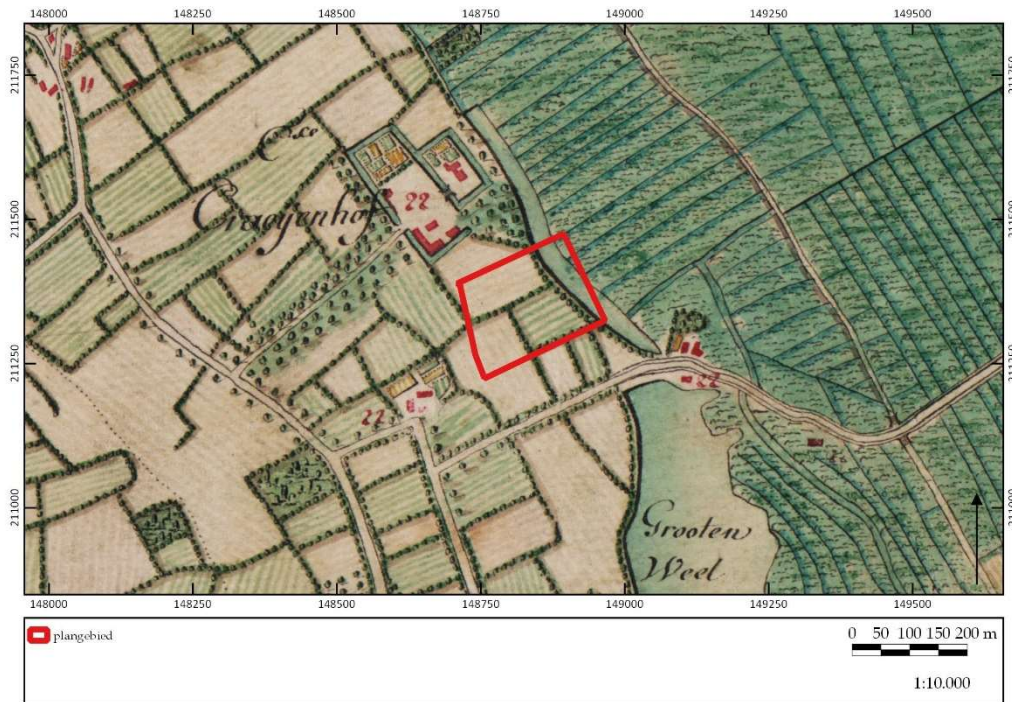

Figuur 4. Uitsnede uit de Frickxkaart (1744) met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

De kaart van Frickx, uit de eerste helft van de 18^e eeuw, geeft slechts beperkt geografische informatie (fig. 4). Op de kaart ligt het plangebied juist in de Zwijndrechtse Polder, in landbouwgebied. Dat laatste klopt min of meer, maar de werkelijke locatie van het plangebied wijkt iets af van de hier getoonde. Op de Ferrariskaart (1771-1778) (fig. 5) is meer detail zichtbaar en is de georeferentie ook

¹ Alle gebruikte kaarten en luchtfoto's kunnen online geraadpleegd worden op <http://www.geopunt.be>. Dit zal niet elke keer herhaald worden bij de desbetreffende kaartbeschrijving.

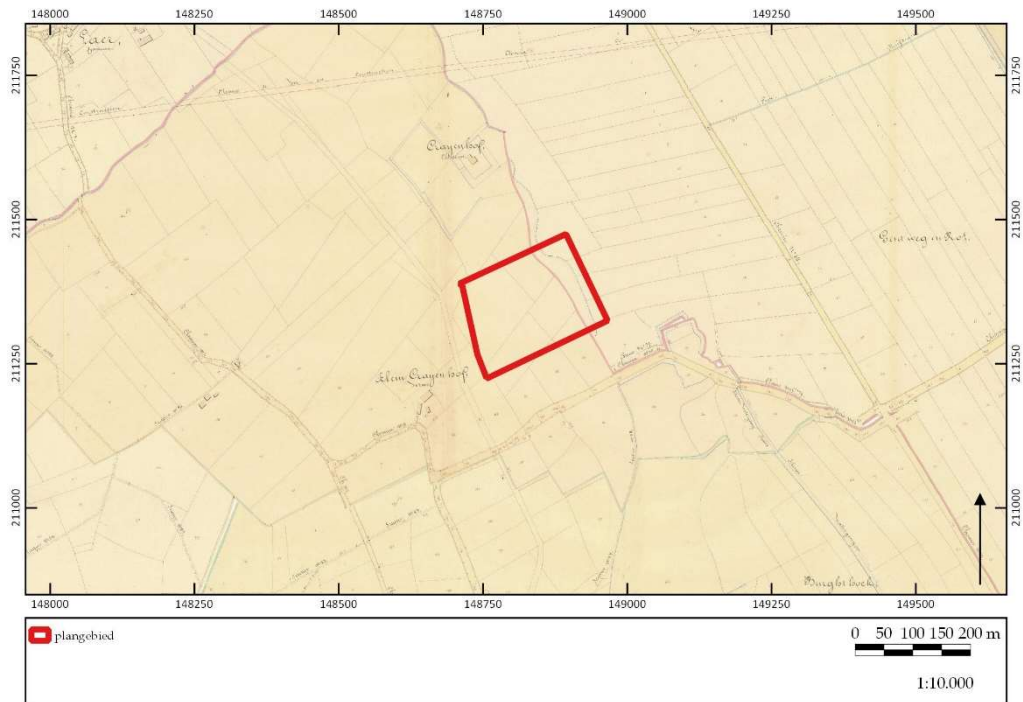
betrouwbaarder. Direct ten noorden van het plangebied is het kasteel van Craeijenhof zichtbaar. Het plangebied zelf bestaat grotendeels uit landbouwgebied; aan de oostrand ligt een waterpartij. Het plangebied is onbebouwd; de dichtstbijzijnde bebouwing, naast die van het kasteel, is op enige afstand ten (zuid-)oosten en (zuid-)westen van het plangebied gelegen.

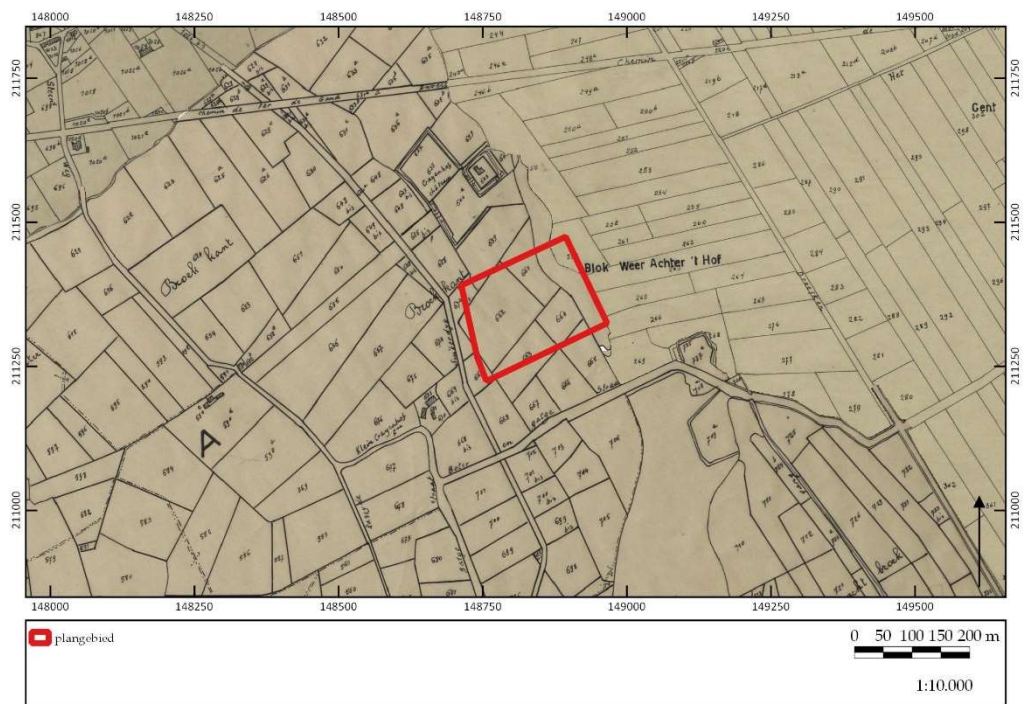
Figuur 5. Uitsnede uit de Ferrariskaart (1771-1778) met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

Ongeveer driekwart eeuw later worden de kaarten van de Atlas der Buurtwegen (1841) gemaakt (fig. 6). De situatie op deze kaart is eigenlijk onveranderd t.o.v. van die op de kaart van Ferraris, hoewel langs de waterpartij in het oostelijk deel van het gebied nu tamelijk prominent een weg is getekend die op de laatste kaart nog niet voor lijkt te komen. Het plangebied maakt deel uit van een groot aantal percelen. De bebouwing ten zuidwesten van het gebied wordt aangeduid als de hoeve klein Crayenhof; deze ligt aan een weg die de hoeve verbindt met het kasteel en het plangebied op korte afstand aan de westzijde passeert. Deze weg lijkt ter hoogte van het plangebied grotendeels het verloop te volgen van de huidige Burchtse Weel. Op de Poppkaart (1842-1879) (fig. 7) zijn ten opzichte van de eerdergenoemde historische kaarten geen nadere details te ontdekken. De weg die ten westen van het plangebied loopt wordt aangeduid als de Suikerdijk.

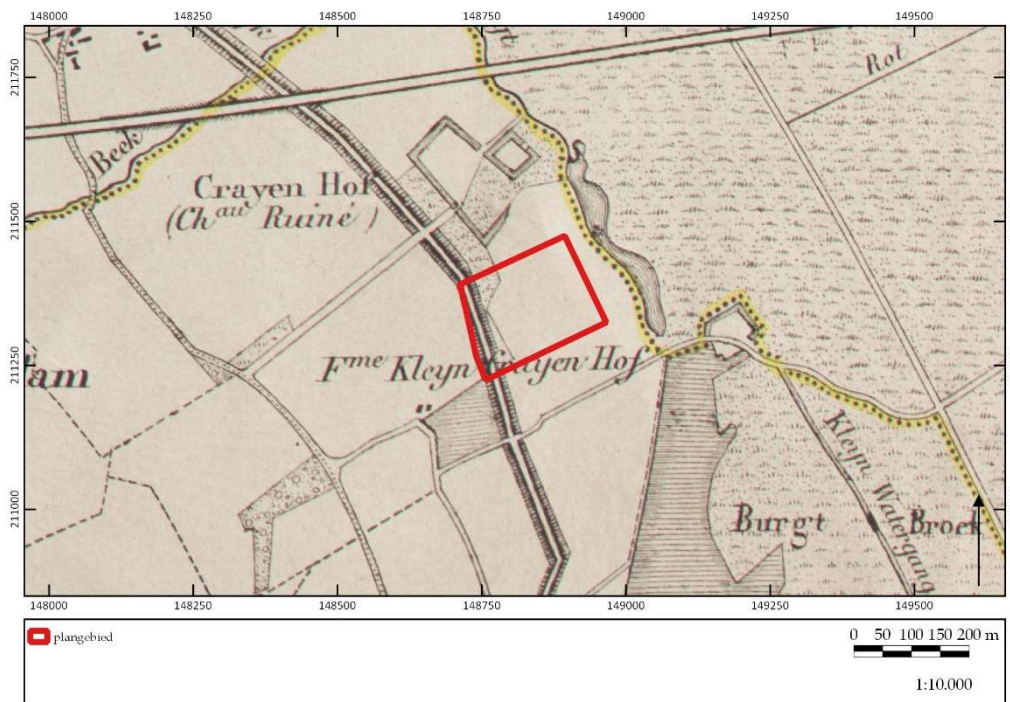
Op de Vandermaelenkaart (1846-1854) (fig. 8) is juist dezelfde situatie zichtbaar als op de Poppkaart. Op deze kaart is te zien dat de Suikerdijk daadwerkelijk een dijk is, die hier precies door het plangebied loopt, hetgeen een gevolg zal zijn van een iets verschoven georeferentie. Het kasteel van Crayen Hof (sic) wordt inmiddels aangeduid als een ruïne.

Figuur 6. Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

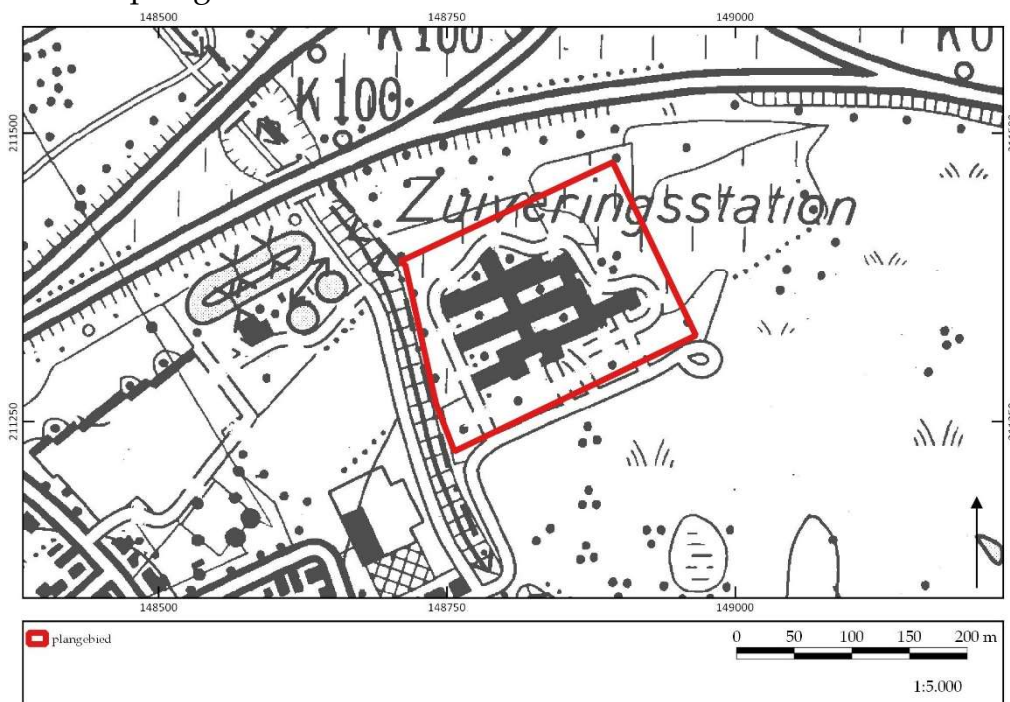

Figuur 7. Uitsnede uit de Poppkaart (1842-1879) met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

Figuur 8. Uitsnede uit de Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

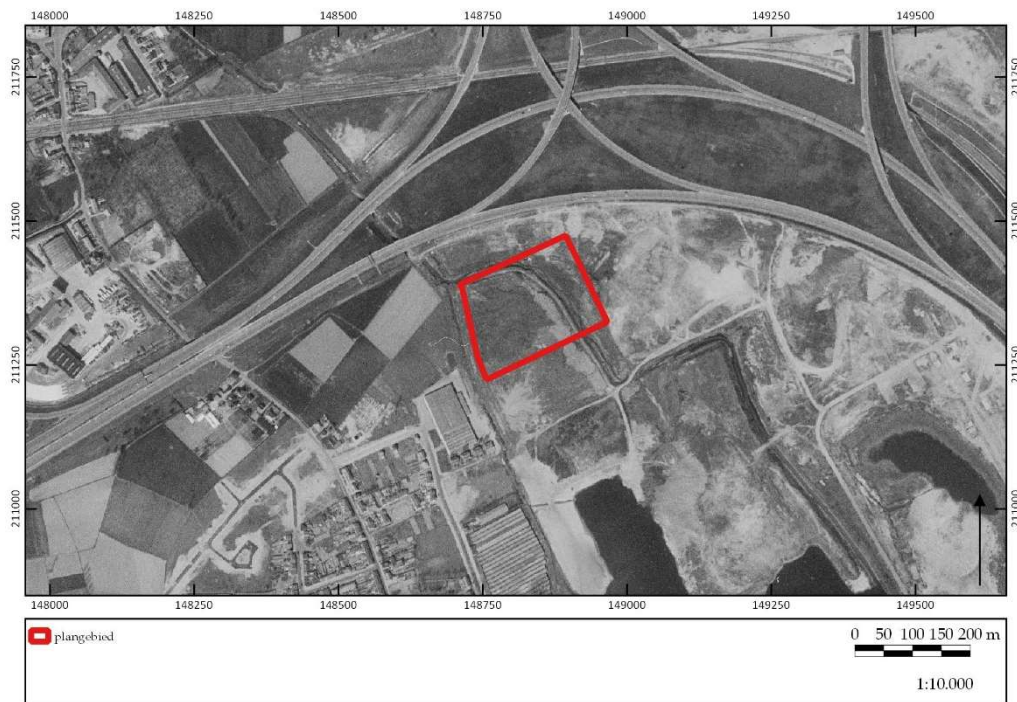
Afsluitend is de topografische kaart nog bekeken (fig. 9). Hierop is grotendeels de bestaande situatie zichtbaar. Op het terrein zijn de schoolgebouwen verrezen, omgeven door de brandweg. Ten noorden van het plangebied is de situatie volledig veranderd ten gevolge van de aanleg van de autostrade. De waterpartij ten oosten van het plangebied is geheel verdwenen; de Grote Weel zelf is nog juist zichtbaar ten zuiden van het plangebied.

Figuur 9. Uitsnede uit de topografische kaart NGI 1:10.000, met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

4.3 Luchtfotografie

Ter aanvulling van de 18^e- en 19^e-eeuwse historische kaarten en de recente topografische kaart, zijn ook luchtfoto's uit verschillende jaartallen bekeken.

Figuur 10. Uitsnede van de luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

Figuur 11. Uitsnede van de luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

Figuur 12. Uitsnede van de luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

Figuur 13. Uitsnede van de luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het plangebied.
©GEOPUNT/EH

De luchtfoto uit 1971 (fig. 10) toont het gebied voor de aanleg van het schoolgebouw. Het oosten van het plangebied wordt doorsneden door een weg, en duidelijk is het verloop van de oude Suikerdijk naar het noorden zichtbaar, nu doorsneden door de autostrade. Nu zien we aan de westzijde van het plangebied ook voor het eerst de

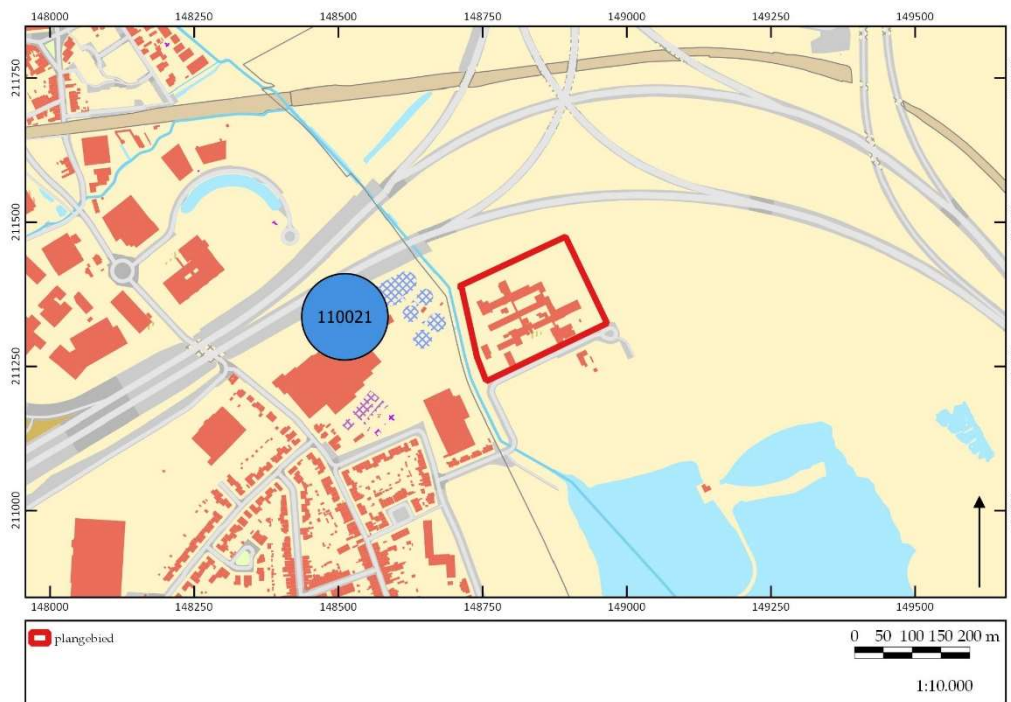
Laarbeek, die ten zuiden van het plangebied in de Grote Weel uitmondt. Op de luchtfoto uit 1979-1991 is de genoemde weg weer verdwenen, is het schoolgebouw gebouwd en de omringende brandweg aangelegd, waarmee de situatie is ontstaan zoals die thans nog is (fig. 11). De luchtfoto uit 2000-2003 (fig. 12) en die uit 2015 (fig. 13) zijn dan ook nauwelijks afwijkend; ten opzichte van de eerdere situatie is op de laatste foto zichtbaar dat op de binnenterreinen tussen de vleugels van het gebouw enige constructies zijn verrezen.

4.4 Archeologische bronnen

De CAI is weliswaar niet compleet, maar in een straal van ca. 500 m zijn, met uitzondering van de enkele die hieronder wordt genoemd, geen archeologische waarden bekend.² Onderzoek van de vastgestelde inventarissen (landschapsatlas, historische tuinen en parken, houtige beplantingen, bouwkundig erfgoed) en wetenschappelijke inventarissen heeft geen resultaten opgeleverd.

Centraal Archeologische Inventaris:

- **CAI ID 110021:** het betreft hier een archeologische indicator, meer bepaald van het kasteel Crayenhoff. Archeologische indicatoren zijn in de CAI niet exact geografisch bepaald. In dit geval blijkt uit de historische kaarten (zie boven) dat de locatie van de overblijfselen van kasteel Crayenhoff eerder ten noorden van het plangebied moet worden gezocht, ter plaatse van de huidige autostrade.

Figuur 14. Overzicht van de waarden uit de CAI. ©AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED/EH

² Voor alle waarden die in deze tekst zijn opgenomen, geldt dat de CAI is geraadpleegd op 22 februari 2017 (<https://cai.onroerenderfgoed.be>). Per genoemde waarde zal dit niet meer herhaald worden. Hetzelfde geldt voor de inventaris van het onroerend erfgoed.

Verder zijn er geen waarden gevonden in:

- Vastgestelde inventaris/wetenschappelijke inventaris, landschapsatlas
- Vastgestelde inventaris/wetenschappelijke inventaris, historische tuinen en parken
- Vastgestelde inventaris/wetenschappelijke inventaris, houtige beplantingen
- Wetenschappelijke inventaris, orgels
- Wetenschappelijke inventaris, wereldoorlog relictten
- Unesco Werelderfgoed
- erfgoedlandschappen

5 Synthese

In dit hoofdstuk wordt vooreerst een synthese gepresenteerd van de resultaten van het *assessment*. Hierbij wordt telkens aangegeven op welke van de onderzoeksvragen, die voorafgaand aan het bureauonderzoek zijn geformuleerd, een antwoord gegeven kan worden. Ook wordt hier aangegeven wat de impact is van de geplande werken en in hoeverre zij kunnen leiden tot verstoring van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief. Vervolgens wordt een korte synthese gegeven voor een niet-gespecialiseerd publiek.

De volgende onderzoeksvragen zijn voorafgaand aan de bureaustudie geformuleerd:

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op? Welke onderzoeksstrategie moet toegepast worden in het uitgesteld traject?
5. Wat is de impact van de geplande werken?

5.1 Synthese voor gespecialiseerd publiek

5.1.1 Analyse en conclusie

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) geraadpleegd. Hieruit is gebleken dat in of nabij het plangebied geen archeologische sites bekend zijn, op uitzondering van de overblijfselen van het reeds in de 19^e eeuw tot ruïne vervallen kasteel Crayenhoff, die waarschijnlijk zijn verdwenen onder de huidige autostrade ten noorden van het plangebied (**onderzoeksvraag 2**).³

Een onderzoek van de historische kaarten heeft uitgewezen dat vanaf de 18^e eeuw het gebied als landbouwgebied in gebruik is geweest. Bebouwing is eerst ontstaan in het laatste kwart van de 20^e eeuw, en wel in de vorm van het bestaande schoolgebouw (**onderzoeksvragen 1 en 3**).

5.1.2 Impact van de geplande werken

Uit hoofdstuk 3 is al gebleken dat de impact van de geplande werken op de bodem minimaal is (**onderzoeksvraag 5**). Het gaat om het vervangen van een bestaande brandweg, waar eventueel aanwezige archeologica lang geleden al zouden zijn verdwenen, en een beperkte verruiming van de bochten ervan om het gebruik door de brandweer te vergemakkelijken. De aan te leggen busstops en funderingszolen voor de luifels hebben een zeer beperkte oppervlakte en zijn over het terrein verspreid. De vervanging van de verhardingen ter hoogte van de toegang betekenen geen extra

³ Er zal hier geen herhaling van het voorgaande hoofdstuk plaatsvinden, het volstaat te verwijzen naar paragraaf 5.5 voor een overzicht van de archeologische en cultuurhistorische waarden in en rondom het plangebied.

uitbreiding van de oppervlakte noch in de diepte. Bovendien is gebleken dat bij het aanleggen van de reeds bestaande gebouwen van het schoolcomplex de bodem reeds over grote delen van het terrein is verstoord: alle gebouwen zijn onderkelderd, hetzij door een volwaardige kelder die tot 1,75 m diep is, hetzij door een kruipruimte die ca. 90 cm diep is. In beide gevallen zal de bodem waarschijnlijk tot nog iets dieper zijn uitgegraven om de fundering te kunnen leggen en zal de grond tot 1 m rondom de gebouwen ook verstoord zijn aangezien bouwputten over het algemeen groter worden uitgegraven dan het oppervlak van het gebouw zelf.

5.1.3 Kennisvermeerderingspotentieel

Het terrein beidt een betrekkelijk gering archeologisch potentieel. Noch uit de historische kaarten, noch uit archeologische waarnemingen op of rond het terrein blijkt dat het gebied ooit anders is gebruikt dan als landbouwgrond. Dit betekent niet dat er in eerdere archeologische perioden geen bewoning plaatsgevonden kan hebben, maar hiervoor zijn vooralsnog geen indicaties. Zo er al archeologische resten op het terrein aanwezig zouden zijn geweest, zijn zij bij de aanleg van het schoolgebouw al grondig verstoord.

De nu voorgestelde werken zijn gering van omvang en liggen verspreid over het terrein. Zij zullen een minimale impact hebben op een eventueel nog aanwezig bodemarchief, aangezien een groot deel van de geplande werken uitgevoerd zullen worden in reeds verstoorde bodem. Daar waar de werken uitgevoerd worden in ongestoorde bodem, zullen eventueel aanwezige sporen, zo die al gezien zouden kunnen worden, niet nader geduid kunnen worden en als “zwevende sporen” zonder context zijn. Vanuit bovenstaande beschrijvingen van het archeologisch potentieel van het plangebied enerzijds en de impact van de geplande werken anderzijds, is het dan ook duidelijk dat nader archeologisch onderzoek niet tot een zinvolle vermeerdering van kennis zou kunnen leiden (**onderzoeksvraag 4**).

5.1.4 Conclusie en aanbeveling

Het onderzoek heeft uitgewezen dat de kans op het aantreffen van archeologische resten in het plangebied niet volledig kan worden uitgesloten, maar ook niet groot moet worden geacht. De aard en omvang van de werken zijn zodanig, dat archeologisch onderzoek daarbij niet tot een zinvolle vermeerdering van kennis zal kunnen leiden. Daarom wordt aanbevolen in het kader van deze ontwikkeling geen nader onderzoek meer te verlangen.

5.2 Synthese voor niet-gespecialiseerd publiek

Het gaat hier om kleinere aanpassingen aan de brandweg rond een schoolgebouw, het bouwen van twee luifels en het vervangen van verhardingen aan de toegang van de school. In het gebied waar de werken worden verricht is niet eerder archeologisch onderzoek gedaan, en uit de directe omgeving zijn geen archeologische sites bekend. Historische kaarten wijzen uit dat het gebied tot ver in de 20^e eeuw vooral als landbouwgebied in gebruik was. Er is desondanks altijd een zekere kans dat in het gebied archeologische resten aanwezig zijn, maar als dat al zo zou zijn zullen die resten door de bouw van de school en de eerste aanleg van de weg al grotendeels zijn verdwenen. Het werk dat nu moet worden uitgevoerd is zo beperkt, en heeft zo weinig invloed op de bodem, dat het doen van archeologisch onderzoek niet tot nieuwe

kennis zal kunnen leiden. Daarom wordt geadviseerd geen verder onderzoek meer te verrichten.

Literatuur

Geraadpleegde websites

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be/>

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel	aanmaakwijze	bewerking	bronbestand
2017B120	1	kadasterkaart	Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.	nvt	1:10.000	onbekend	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	2	inplantingsplan	bestaande toestand	1:750	nvt	23 januari 2017	digitaal	nvt	GAB
2017B120	3	inplantingsplan	nieuwe toestand	1:750	nvt	23 januari 2017	digitaal	nvt	GAB
2017B120	4	historische kaart	uitsnede uit Fricxkaart (1744) met aanduiding plangebied	onbekend	1:25.000	1744	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	5	historische kaart	uitsnede uit Ferrariskaart (1771-1778) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	1771-1778	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	6	historische kaart	uitsnede uit Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	1841	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	7	historische kaart	uitsnede uit Poppkaart (1842-1879) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	1842-1879	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	8	historische kaart	uitsnede uit Vandermaelenkaart (1845-1854) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	1845-1854	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	9	topografische kaart	uitsnede uit de topografische kaart NGI 1:10.000	1:10.000	1:10.000	onbekend	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	10	orthofoto	luchtfoto uit 1971 met aanduiding plangebied	nvt	1:10.000	1971	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	11	orthofoto	luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding plangebied	nvt	1:10.000	1979-1990	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	12	orthofoto	luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding plangebied	nvt	1:10.000	2000-2003	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	13	orthofoto	luchtfoto uit 2015 met aanduiding plangebied	nvt	1:10.000	2015	digitaal	Elly Heirbaut	geopunt
2017B120	14	archeologische kaart	CAI-locaties in de omgeving van het plangebied	onbekend	1:10.000	onbekend	digitaal	Elly Heirbaut	cai.onroerenderfgoed.be

Lijst van bijlagen

projectcode	bijlagenr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel	aanmaakwijze	bewerking	bronbestand
2017B120	1	inplantingsplan	bestaande toestand	1:750	nvt	23 januari 2017	digitaal	nvt	GAB
2017B120	2	inplantingsplan	nieuwe toestand	1:750	nvt	23 januari 2017	digitaal	nvt	GAB

